

ЧР Патшалăх Канашĕн депутатĕ В.Г. ДАНИЛОВ ыйтусем сине хуравлат

(Вёсĕ. Пусл. 1-мөш стр.).

Ыйту: – Муркашри мунча малтан 13 сехетрен ёсленĕ, халĕ 15 сехетрен ёслет. Сакна сынсене тарăхтарма тунă-и?

Хурав: – Муркашри мунча ёс режимне улăштарни пирки савна каласа хавармалла. Проектна килешүүлĕн мунчара 1 сехетре 50 сын таран саванма пултарать. Анчах та мунчана сурекенсем чылай сахалрах, кунне 100 сынран ытла мар. Ку вăл мунча 2-3 сехет ёслемелĕх. Хальхи вăхăтра вара мунча 15 сехетрен пусласа 20 сехетчен е 5 сехет хушши ёслет. Сехетре кунта 50 сын саванма пултарать пулсан, 100 сынна тата ытларах та саванма ку сителĕклĕ.

Ёс режимне улăштарни тепĕр проблемăпа та сыханă. Ку вăл – мунчана тытса тама каякан такаксене чакарасси. 2005 султа Муркашри коммуналла хушалах предприятийĕ мунчана 1 сехет ёслеттерме 1552 тенкĕ такакланă. Султалах итогĕсемпе вара мунчана ёслеттерсе пĕтĕмпе 192 пин тенкĕ такак тўснĕ. Сапла вара ёс режимне 3 сехет чухлĕ кĕсетме йышанă. Ку вăл султалах ватаман 224 пин тенкĕ перекетлеме май парать.

Ыйту: – Муркашри мунчана юсав ёсĕсем пурнаслама тесе 2 уйăха хупрĕ. Анчах нимĕн те туман-ске. «В аварийном состоянии» тесе мунчана хупмĕ-и?

Хурав: – Сулла мунчана котельная юсаса реконструкция тума хупнă. Сака ёс хай хаклаха чакарма май парĕ. Мунчара авариллĕ лару-тару мар, апа хупасси пирки савна пымасть. Сапах та ситес сул сулла юсав ёсĕсем туса ирттерме палартнă.

Ыйту: – Пирĕн ЖКХ ёсĕненĕс Муркашри хваттерсенче шыв суккине сак салтавсемпе аналтараççĕ:

1. Сумар суманни.

2. Ял сыннисем пахча шаварни.

3. Муркашри мунча хутни. Хаварах куратар, шута илме тивĕслĕ хисеплĕ салтавсем.

Папă сумарĕ те сукалат, пахасем те шавармаççĕ, мунчине те йĕркеллĕ хутмаççĕ – анчах хваттерсенче ирпе каш шыв сук.

Эсир те ку ыйтава татса пама пултараймаçтар пул?

Гагарин урамĕнчи 20-мөш суртра пурăнакансем.

Хурав: – Муркаш ялĕнчи Гагарин урамĕнче шыв парса тамалли сете 20 миллиметрла парăхсемпе хурса хаварнă. Шыв пусамне устерес тесен 20 миллиметрла парăхсене 75 миллиметрлисемпе улăштармалла. Сак кунсенче Гагарин урамĕнчи 20-мөш суртра пурăнакансене шывпа тивĕстерессине лайăхлатас тĕллевпе шывпа тивĕстермелли системари шыв пусамне устерме хушнă.

Ыйту: – Пирĕн Шетмĕпұс тарăхĕнчи ялсенче шыв ыйтавĕ сивĕч. Эсир пулашма пултаратар-и?

Хурав: – 131 № Федералла Саккунпа килешүүлĕн ял тарăхĕн территориенче сынсене электричествапа, ашапа, газпа, шывпа, топливапа тивĕстерессе ял тарăхĕн вырăнти пĕлтерешлĕ ыйтавĕ шутланать. Ку ыйтуял ял тарăхĕн администра-

цийĕпе тачарах сыханса ёслĕпĕр. Ял тарăхĕн территориенчи пĕр шыв башни пирки ыйтава, тĕпрен илсен, татса панă темелле.

Ыйту: – Муркаш ялĕнчи нумай урамра асфальт сул сук. Тĕлĕммелле, пирĕн Чапаев урамĕнче асфальт сул пулĕ-ши?

Хурав: – Чăваш Республикн Президентĕ 2006 сулхи августан 21-мөшĕнче йышанă «ЧР автомобиль сулĕсен сетне хавартрах туса пĕтерессе пурнасламалли мерăсем сичен» Указĕпе килешүүлĕн ялсемпе урамсенче сул тавас пулсан претпа смета документациĕ кирлĕ. Кунпа пĕрлех ку урамра пурăнакан сынсен уйрам хушалахĕсем умĕнче йĕрке пуррипе сукки сине пысак тимлĕх уйараççĕ.

Чапаев урамĕпе илес пулсан, претпа смета документацине туса хатĕрленĕ. Урамсенчи йĕркелĕхе тĕрĕслеме комисси туса хураççĕ.

Ыйту: – Шаптак Муркаш урамĕсенче сĕрле тĕттĕм. Урамри юпасем сине лампочкасем мĕншĕн вырнаçтармаççĕ? Муркашри та центрта кана сап-сута.

Хурав: – Хальхи вăхăтра Муркаш ялĕн тĕп урамĕнче тата нумай хваттерлĕ суртсем умĕнче сĕрлех вăхăтра юпасем сиче электричество лампочкасем сунаççĕ. Вĕсене электротини пиллĕкмĕш проводи урла фотоэлемент сута сунтерет. Суллахи вăхăтра ку урамсенче те сута пулман. Сака бюджетри укса-тенкĕне перекетлессе сыханнă. Хальхи вăхăтра пур ялта юпасем сиче вырăнти выключательпе уса курса сута сутассине йĕркеленĕ. Анчах та пур юпасем сине те электролампочкасем вырнаçтарса сута сутассине йĕркелеме укса-тенкĕ ситмест. Тепĕр чухне вара сута вăхăтра сунтерменни те тĕл пулат. Саванпа та электроэнерги сутакан компани СО5-00-030 № акт сырна. Сапла вара юпасем сичи лампочкасене 5-мөш провадапа счѐчик урла кана сута ирĕк параççĕ. Саванпа та ситес вăхăтра ялсенче сута лампочкасене сута 5-мөш провада кирлĕ пулат, счѐчиксемпе сута сунтермелли фотоэлементсем кирлĕ пулаççĕ. Сака ёсене тума каякан такаксене бюджетран саплаштарас ыйтава депутатсемпе пĕрле пахса тухма тивет. Хальхи вăхăтра Шаптак Муркаш ялĕнче 10 юпа сиче электричество лампочкасем сунаççĕ.

Ыйту: – Муркашри кирпĕч заводне утакан сынсене суреме тротуар туса пачĕс. Питĕ лайăх. Сынсене хисепли савантарать. Куншăн влаçрисене тав таватпăр. Москакасичне те утма сул кирлĕ. Сака асла сула тунă чухне пĕрле тума сук-и?

Хурав: – 2007 султа Москакассичен тытанса Мăрсакасси ялĕ патне сити 750 метр сул тата Москакассичен афганецсене асăна лартнă палак патне сити 844 метр тротуар тума палартнă. Претпа смета документацине хатĕрлесе ситернĕ ёнтĕ, экспертиза пур.

Ыйту: – Мăн Сĕнтерти больницăра лицензи илмесĕрех пивăксемпе сиплесĕ. Уқсалла пулнăран ку процедура кашинех тума тарăшаççĕ. Капла

туннĕ тĕрĕс пулат-и?

Хурав: – Юн сактармалли сĕлĕхсемпе (пивăксемпе) ёслеме ятарласа вĕреннĕ специалист пур, сертификат илнĕ. Паллах, сĕлĕхсене пур сынна та лартмаççĕ. Ку вăл сыннан хайĕн ирĕкĕнчен тата ятарлă показанисенчен килет. Сака процедура чăннипех тўлевлĕ. Мĕншĕн тесен сĕлĕхсене ятарлă питомникра (Балаково хулинче) ситентересĕ, вĕсене уксалла туянса килеççĕ. Пĕр сĕлĕхе пĕр хут кана уса кураççĕ. Юлашки вăхăтра сĕлĕхсемпе епле уса курине администраци сирĕп тĕрĕслесе тарать.

Ыйту: – Пире, садикре ёслекенсене, 6 уйăхра пĕр хутчен медосмотр таратасĕ.

Ку таранчен пĕчĕк ёс укци илкенсене (поварсене, няньăсене) медосмотр тама тўлевсĕр талон паратĕс. Пысăкрах ёс укци илкенсем (заведующий, воспитательсем) медосмотр танашан 180 тенкĕ тўлетĕс.

Ку хутĕнче, июльте медосмотр танашан, пĕчĕк ёс укци илкенсене талон паратĕс, 180 тенкĕ тўлетĕс. Тĕрĕс-и-и ку?

Хурав: – Сапла, малтанхи вăхăтра районти вĕренту пайĕ тата шулсем пĕчĕкĕрех ёс укци илкенсем медосмотр танашан хайсем шучĕпе саплаштаратĕс. Финанс йывăрлахаçсене пула каçал хаш-пĕр сĕрте сакна валли укса-тенкĕ тупаймарĕс пулас. 2007 сул валли вара эфир вĕренту ёсĕненĕсене султалакне 1 хут тўлевсĕрех медосмотр тама майсем шыраса тупма шантаратпăр. Кунта ача сачĕсенче ёслекенсем те кĕреççĕ. Иккĕмĕш хут медосмотр тарасси вара учрежденири коллективла догворпа пахнă пек ёслекен сын е районти вĕренту пайĕ шучĕпе пулĕ.

Ыйту: – Хулара манан йăмак пурăнать. Вĕсем май уйăхĕнчен тытанса сентябрь уйăхĕнчен ашапа уса курнашан, коммуналла услугăсемшĕн тўлемесĕ. Хваттерте пурăншăн тўлсиси су кунĕсенче икĕ хут пĕчĕкĕрех. Муркашри вара сулла та, хелле те пĕр пекех тўлеттересĕ. Саван пекех пулмалла-и сака?

В. СТЕПАНОВА, Муркаш.

Хурав: – Сынсене ашапа тивĕстернĕшĕн халĕ султалакĕпех уйăхсене 1 таваткал метр пусне 0,022 Гкал шучĕпе тўлеттересĕ. Кун пирки депутатсен районти Пухăвĕ 1998 сулхи майан 13-мөшĕнче С-10/1 № «Сурт-йĕрте пурăншăн тата коммуналла услугăсемпе уса курнашан тўлссин системине йĕркелесси сичен» йышăну тунă. Хваттерсене хутса ашăтнăшăн хеллехи вăхăтра сĕç тўлес пулсан, чылайăшĕ апа тўлесе тараймĕ.

Ыйту: – Ёс укцин чи пĕчĕк виçи пурăнмалли минимумран пĕчĕк пулмалла мар тесе ЧР Президентĕ Н.В. Федоров указ каларчĕ. Пĕрлешүүлĕ хушалахсенче вара чылай сĕрте ёс укци шайĕ пурăнмалли минимумран самай пĕчĕкĕрех. Ку вăл мĕне пĕлтерет? Сака кам тĕрĕслесе тарать?

Хурав: – Ку ёнĕпе республикара та, районта та ёссем пыраççĕ. Палла ёнтĕ, ёс укци шайĕ экономика аталанăвĕпе тўремменех сыхан-

нă. Хальхи вăхăтра чи пĕчĕк ёс укци шайĕ 1100 тенкĕпе танлашат. Ку ыйтуял районта канашла та ирттернĕ. Районти предприятисемпе организацисен ертўссем умне ку ёнĕпе йышаннă указ 2007 сулхи январĕн 1-мөшĕнчен тытанса пурнаçласа пырасси пирки задача лартнă. Ёс укци тўлссипе сыханă ыйтусене епле татса панине ёс ёнĕпе ёслекен инспекци тĕрĕслесе тарĕ.

Ыйту: – Хулари коммуналла хушалахсем картишсене тасатса тирпейлесĕ тама дворниксем тытаççĕ. Пирĕн патра сав ёсĕсене хваттерсенче пурăнакансем пурнаçласĕ. Сава вăхăтрах хваттер укцине те хулари чухлех тўлеттересĕ. Тĕрĕслĕх пур-и кунта?

Хурав: – Муркашри тата Мăн Сĕнтерти пурăнмалли сурт-йĕрпе коммуналла хушалах предприятийĕсенче тирпей-илем кĕртессипе (суп-сап такамалли ещĕксем тавра тасатассипе) шатра 1,5 тата 1,2 сын шутланса тарать. Сурт-йĕре (нумай хваттерлĕ суртсенчи пĕрлехи пурлаха) тытса танашан тата юсанашан тўлемелли тарифсене сирĕплетнĕ чух подьездсене тасатса тама ятарлă сынсем тытма каякан такаксене пахса хаварман. Ятарлă сынсем тытсан хваттер укци татах ытларах тўлемелле пулĕчĕ. Районти сынсем 2-3 хутла нумай хваттерлĕ мар суртсенче пурнаçласĕ, суртсен сийĕсемпе коммуникацисене юсаса тамалла. Хулара вара суртсем 5-9 е ытларах та хутла, нумай хваттерлĕ. Палла ёнтĕ, юсав ёсĕсем тама каякан такаксене кашини хваттер сине пайласан, ку сумма пирĕн патра хуларинчен самай пысăкрах. Сава салтавах хваттер укцин виçине пĕчĕклетме май сук.

Ыйту: – Катъкасра ача садĕнче сестра сук. Педиатр та сук. Врач амбулаторийĕнче стационарла сиплесĕне парăхасланă. Ку ёнĕпе усамлăх пулат-и?

Хурав: – Сапла, Катъкасри ача садĕнче хальхи вăхăтра медицина сестри сук. Сака специалист пулманнипе сыханнă. Районти вĕренту пайĕ ку ёнĕпе сине тарса ёслет. Хальхи вăхăтра ку ёнĕпе ача садне Катъкасри врач амбулаторийĕ кирлĕ медицина пулашăвĕ парса тарать. Ялти врач амбулаторийĕн врачĕ пĕтĕмшĕле практика врачĕн вĕренсе тухнă. Саванпа та вăл халĕ терапевт ёсĕсене кана мар, ача-пача тухтарĕн, лор, гинеколог, окулист тивĕсĕсене те пурнаçласа пултарать. Амбулаторири юсав ёсĕсем туса ирттерме палартнă. Хыçсăн кантарлахи стационар пирки те ыйтава татса пама май килĕ.

Ыйту: – Эпĕ, Иванов Илья Христофорович, Тушкасси ялĕнче пурăнатăп, иккĕмĕш ушкан инваличĕ. Чĕрепе аптаратăп. Эмелсене яланах уксалла илетĕ. Льготнай списокпа пахнă эмелсем пĕрре те килмесĕ. Е больница заявкăсене вăхăтра таратмасть, е салтавĕ урăх? Хăсан йĕрке пулат ку ёсĕре? Соцпакет халĕ тытанса юлат, эмелĕ сук. Пулашăвĕ хитре савмаçсене кана-ши?

Хурав: – Чанах та эсир чĕре чирĕпе диспансерла учтра таратăр. Эмелсене йалта уксалла илетĕ тени тĕрĕсех мар. 2006 султа

эсир 1773 тенкĕлĕх тĕрлĕ эмелсем илнĕ. Каçал эсир стационар тата санаторири сипленнĕ. Унта сире, паллах, тўлевсĕрех сипленĕ. Тепĕр чухне пур эмел аптекара пулманни те пулкат. Анчах та эсир яланах заявка парса хаварма пултаратăр. Мĕнле эмел кирлине сире сиплекен тухтар лайăх пĕлет. Эмелсене тухтарсем хайсем пĕлнĕ тарăх, кирлине пахса сырса параççĕ.

Ыйту: – Мăн Токшик ялĕнчен Муркаш суреме питĕ кансĕр. Ку маршрутпа ирпе тата кашине те пулин автобус маршрутĕ уса май сук-ши.

Мăн Токшик ялĕнче пурăнакансем.

Хурав: – Ку ыйтава татса патăмар теме пулат. Сака кунсенчех И.Никитин уйрам предпринимателĕн автобусĕсем ирпе, кантарла тата кашине Мăн Токшик ялне суреме пулаççĕ. Автобуссем Муркашри Мăн Токшик ялне 6 сехет те 30 минутра, 12 сехет те 30 минутра, 17 сехет те 25 минутра, Мăн Токшик ялĕнчен Муркаш вара 7 сехетре, 12 сехет те 55 минутра, 17 сехет те 50 минутра сула тухаççĕ.

Ыйту: – Муркашри сĕр хĕсĕк. Больница территориенче вара пуша вырăн нумай. Кунта мĕн тавасаçсĕ-ши?

Хурав: – Ёлĕк больница сурĕчĕ пулнă вырăнта паяни кун улма-сырла сачĕ ешерет. Кунсăр пусне эфир малашлаха пахса пурăнма тарашатпăр. Каçал е ситес сулах май килмесен те, малашлаха сак вырăнта сĕнĕ, йĕркеллĕ поликлиника туса лартма шухăшсем пур. Хальхи вăхăтра йĕркелĕ, планлас ёсĕсем пыраççĕ.

Ыйту: – Манан хĕр ача йывăр чирлет. Пĕрре кана мар больницăра выртнă. Халĕ ура сине тачĕ ёнтĕ. Нумаях пулмасть хайне япăх туйнипе больницăна кайрĕ. Анчах унта: «Стационарта вырăн сук», – тенĕ. Камран пулашу ыйтмалла?

Чирлĕ сынна тата амăшне хайсене хурав панă.

Ыйту: – Эсир, депутат пулнă май, сак йĕркесĕрлĕх пирки мĕн шутлатăр тата апа пĕтерме пулат-и: хальхи вăхăтра телеэкран сиче кантаракан кинофильмсене кантарла та, кашине те секс, вĕлерни, тискерлĕх сахал мар. Мĕн курса ўсесĕ ачасем пĕчĕкренех? Ашшĕ-амăшĕ ёсĕре чух вĕсене никам та контролесе тамасть вĕт-ха?

Хурав: – Юлашки сулсенче телеэкрансем сиче йĕркесĕрлĕхсем сахал мар. Секс та, тискерлĕх те, пĕр вĕсĕм рекламăсем те ытлашшипех. Шĕкĕр турра, Патшалăх Думин депутатĕсем тарашнипе телеэкран сиче водка, сара рекламăсем чарма май килчĕ (22 сехетчен). Эмелсен рекламине те чармалла тесе шутлатăп. Мĕншĕн тесен тенчери ытларах сĕршывсенче сапла тавасаççĕ те. Ку вăл сывлашшăн хăрушлах каларса таратма пултарать.

Секс, вĕлерни, пусмарлани пирки те переачасене чакармалла. Телеканалсен ёсĕненĕсем иртĕсех кайрĕс. Хайне май «цензура» кирлех. Ку вăл демократи принципĕсемпе килĕшсе тамасть теççĕ, паллах. Анчах та дисциплинасĕр демократи те демократи мар. Демократи вăл мĕн тавас килнине

пĕтĕмпех тума юрат тенине пĕлтермест. Эпир, ЧР Патшалăх Канашĕн депутатĕсем, ку ыйтусем тĕлĕшпе малашне те сине тарса ёслĕпĕр.

Ыйту: – Районти тĕп больницăри чирлисемпе кантма каласакам медицина ёсĕненĕс пирки мĕн калама пултаратăр?

Хурав: – Эпĕ районти тĕп больницăн тĕп врачĕнче ёслеме пуласан пĕрремĕш кунран тытансах тухтарсем, медицина сестрисем, санитаркасем умне больницăна пыракансемпе, чирлисемпе тимлĕ те вашават пулмалли пирки задача лартрам. Мĕн-мĕн те, сакна валли бюджетран хушма укса кирлĕ мар, анчах та чирлисене сываласлаха аша камаман та чылай килет. Пирĕн, сывлаха сыхлавĕн ёсĕненĕс, хамар сак ёсĕ суйласа илнĕ пулсан, тараватлаха пирки манмалла мар. Мĕн таван, чанах, хаш чухне пациентсем, уйрамах ўсĕррисем камаала хушнине пулат. Савна палартса хаварашан, йышаннă мерăсене пула медицина ёсĕненĕс енчен кантамлаха тата тўркеслĕх палисеме палармаллах чакрĕс. Кун пек фактсем пулаççĕ пулсан вара ун пирки мана хама е манан сўмсене профилактика ёсĕсеме туса ирттерме пĕлтерме ыйтапăр.

Ыйту: – Муркашри ачасене шывра ишме вĕрентмелли вырăн ниста та сук. Халĕ тавакан физкультурăпа сиплев центрĕнче ишме вĕрентмелли басейн пулат-и?

Хурав: – Ку ыйтава татса парассипе эфир район администрацийĕпе пĕрле чанах та пысак ёс туса ирттертĕмĕр. Лару-тару усамананат. Эфир шутланă пекех пĕтĕмпех йĕркеллĕ пулсан, 2007 сулах малтан тума тытаннă Культура сурĕчĕ вырăненче физкультурăпа спорт комплексне хута яма май килĕ. Палла ёнтĕ, унта басейн та пулĕ.

Ыйту: – Владислав Григорьевич, эсир суйлав умĕн Исетеркĕри пĕр таван Алексеевсене урамĕнче сул пуласси пирки шантарнăчĕ. «Сул-йĕр» программа ёсленĕ май ял халахĕн шанчăкне тўрре каларма пултаратар-и е суйлавсăсен депутатсене сасăсене панипех сырлахмалла? Ял варринчи таран сырма, Исетеркĕ ялĕ пекех, чапа тухма пултарчĕ: икĕ хут Чăваш телевиденийĕ сине ситрĕ, РФ Патшалăх Думин депутатĕ П. Семенов патне алă тасса пахмар т. ыт. те.

Эсир, ял халахĕ шаннă депутат, сак сул пирки тарашма тивĕслĕ тесе шутлатпăр. Хавар самаха ёсĕ сирĕплетессе шанатпăр, кĕтетпĕр.

Хурав: – Хурава сак савмаçсене пулас тетĕп. Суйлавсăсем депутатсене сасă панипех сырлахмаçтăр. Эфир шантарса калармар пулсан, сав ыйтава пурнаçласа тарашатпăрах. Чанах та, Исетеркĕ ялĕ ытти ялсенчен чылай енне уйрăлса тарать. Кунта историе кĕрсе юлнă хĕрарам Т.Н. Николаева пурăннă. Таван сĕршыва хутĕлеме 8 ывăл вăрса хирне асатнă. Сак ялтах Олимп ваййисем чемпионки Валентина Егорова та суралса ўснĕ. Ку урама сул тума прет хатĕрлеме панă. Ситес сул сулне тума тытанмалла. Таран сырмана хупласси те – сак сулла пĕрле тумалли ёс.